

Bir Sorunun Cevabı

Soru: Her ne kadar Genelkurmay Başkanları genel olarak İngiliz eğilimli olsalar da bunun Özkök'ün şahsında farklı olduğunu düşünüyorum. Özkök'ün AKP'ye karşı ılımlı davranması ve İngiliz politikasına aykırı, en azından farklı davranması, Mart 2003 tezkeresinin reddedilmesi, Kıbrıs'ta Denktaş'ın tasfiyesini kuvvet komutanlarına rağmen desteklemesi, ordu içindeki İngiliz unsurların baskılarına mâruz kalması, MGK'yı işlevsiz hale getiren AKP politikasına destek vermesi, en azından susması, İngiliz yanlısı MGK Genel Sekreteri'ni tasfiye edip yerine eski Atina Büyükelçisi'ni getirmesi, NATO kurumlarındaki Amerikancı atmosferden etkilenip değiştiği zannıyla demokrasiye inanan ılımlı bir Kemalist haline gelmesi, Talabani'nin Irak Devlet Başkanı olmasını kabullenen bir açıklama yapması, medyada Özkök'e yönelik darbe girişimlerinden bahsedilmesi, bazı komutanların mahkemelerde yargılanması, İngilizlerin "If you can't beat them, then join them" [Onlara vuramıyorsan, onlara katıl] yaklaşımına pek uyumlu olmaması ve Turgut Özal'ın kardeşinin Özkök'ün görev süresinin uzatılmasına ilişkin tartışmayı başlatması gibi hususlar benim bu kanaatimi pekiştirmektedir. Bizi bu konuda aydınlatırsanız memnun oluruz.

Cevap: Bilindiği Amerika, 28 Şubat 1997'deki örtülü askerî darbeden sonra izlediği Türkiye politikasında değişiklikler yaparak bilhassa ordu üzerinde, anayasal değişiklikler ve askerî reform konularına kilitlendi. Amerika, bu politikasını icra etmek üzere Refah-Yol Hükümeti'nin dağılmasından sonra oluşan siyâsî kriz ile 2001 yılında yaşanan ekonomik krizi istismar etti. Böylece AKP'nin tek başına iktidar olduğu seçimlere gidilmek zorunda kalındı. Hatta ordu da bu çıkmazın farkındaydı ve zamanın Genelkurmay Başkanı Hüseyin Kıvrıkoğlu, 27.08.2002'de yaptığı açıklamada şöyle dedi: "Bu seçim kararının uygulanması en doğru çözüm olacaktır. Bundan sonra ülkenin kaosa gitmesi hiçbir zaman hiç kimsenin arzu edeceği bir husus değildir."

Dolayısıyla zora düşen ordu, ülkenin içerisinde bulunduğu durumdan çıkabilmek üzere AKP'nin iktidara tek parti olarak çıkmasına göz yummak zorunda kaldı. Zîra değişen bölgesel şartlar, ülkenin içerisinde bulunduğu ağır durum, Amerika'nın yeni üsluplarıyla uyguladığı baskılar ve Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin hızlanması bakımından tek parti hükümeti ile şiddetli çatışmaya girerek yeni bir istikrarsızlığa engel olmak üzere önceki yıllarda olduğu gibi darbe yapmaktan da âciz kaldı.

2002 yılı Ağustos ayında Genelkurmay Başkanı olan Özkök, işte böyle bir ortamda geldi ve mezkur sebeplerle mevcut durumu temkinli bir üslupla sürdürmek durumunda kaldı. Hatta mevcut şartlara açık bir teslimiyet görüntüsü egemen oldu. Nitekim Özkök, 11.04.2003'te yaptığı açıklamada şöyle diyordu: "(Amerika) Türkiye'nin önemini azaltmak için Bulgaristan ve Romanya'ya yatırım yapıp öne çıkartıyor. Bunlar Türkiye'nin stratejik önemini azaltılmasına neden olabilir."

Amerika'nın 28 Şubat sonrasında ordu üzerinde kilitlendiği konu, anayasal değişiklikler ve askerî reformdur. Özal'ın tecrübesinden dersler çıkaran Amerika'nın Erdoğan'a ilk tavsiyesi "Sakın Özal'ın yaptığını yapma!" olacak ki AKP Hükümeti de iktidarı boyunca özellikle orduya karşı oldukça temkinli ve titiz davrandı. Nitekim ordunun hassas olduğu ve laik kesimleri kıskırtacak her konuda vur-kaç taktiğine başvurdu.

Ordu içerisindeki çekişmeler ile görüş farklılıklarının dışa yansımalarından tedirgin olan Özkök, 11 Eylül sonrası, Irak'a yapılan saldırı, Kuzey Irak'ta şekillenen Kürt devleti, Güney Kıbrıs'ın tüm Kıbrıs'ı temsilen AB üyesi olması gibi etkenlere bağlı olarak oluşan yeni bölgesel şartlar, Amerika'nın 28 Şubat sonrasında strateji değiştirerek orduya yönelik politikalarında izlediği farklı üsluplar ve Avrupa Birliği üyeliği ile birlikte Türkiye-Avrupa ilişkilerinde en çok vurgulanan ve üzerinde durulan kurumun ordu olması gibi tüm bu unsurları dikkate alarak, ülkenin gidişât ve istikrarını korumak maksadıyla dengeli hareket etmek gerektiğine kâni oldu. Nitekim Özkök, içerisinde geçilen bu hassas ve kritik dönemden, vakiadan azami derecede istifade ederek çıkılmasından yanadır.

Fakat ordunun şahinleri hem Özkök'ün bu hareket tarzından hem de Erdoğan'ın sinsi ama temkinli adımlar ile Amerika lehine orduyu yıpratmaya çalışmasından ciddi bir rahatsızlık

duydular. Aynı şekilde katı-İngiliz yanlısı laik kesimlerden de Özkök'e eleştiriler yağdırıldı. Hatta istifasını isteyenler, mektup gönderenler ve gazete köşelerinde saldıranlar bile oldu.

Oysa Özkök ve tâifesi, hem milliyetçilik nâmına ulusal çıkarları gözetme kaygısından hem de İngiltere'nin 11 Eylül sonrası uşaklarına öğütlediği yeni politikanın farkına varmış olmasından dolayı böyle davranıyordu. Ordunun şahinleri ise ulusal çıkarlar uğruna da olsa keskinlikten vazgeçilmemesi gerektiğini vurguluyor, Özkök'ün anayasal değişikliklere ve yetkilerin kısmen de olsa kısıtlanmasına karşı güçlü olduğu halde gevşek kaldığını iddia ediyor, böylece İngiltere'nin yeni politikasını yeterince kavrayamadıklarını gösteriyor yada öyle görünüyorlardı.

Gerçek şu ki şahinlerin savunduğu klasik-geleneksel askerî düzenin, bu yeni konjonktürde sürdürülmesi zordur. Fakat şahinler bunu kerih görmeye devam edeceklerdir. Özkök'ün Amerika'nın güdümünde olduğuna ilişkin gerekçelere gelince;

- Özkök Kıbrıs'ta 05.03.2003'te yaptığı açıklamada şöyle diyordu: *"Görüşlerimi açıklayacağım konuların başında öncelikle "asker neden suskun" sorusu gelmektedir. Bu sık sık sorulmaktadır. Şunu açıklıkla ifade etmek istiyorum ki, asker suskun değildir. Ancak asker, bu kritik konuda düşüncelerini basın ve onun yoluyla kamuyuyla paylaşmakta fayda görmemiştir. Ama bütün düşüncelerini, açık ve seçik olarak devletin zirve toplantılarında, Başbakanımızın başkanlık ettiği ve hükümet üyelerinin katıldığı ve ilgili bütün kurum ve kuruluşların katıldığı toplantılarda ve Milli Güvenlik Kurulu'nda dillendirmiştir."* Dolayısıyla sadece medyaya yansıyanlara bakarak, ordunun suskunluğunu Hükümete destek şeklinde yorumlamak doğru değildir.
- Ordu, -İngiliz politikasına uygun olarak- Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğini desteklemekte, ancak üyelik için gereken reformların orduyu yıpratmak ve devletin temel esaslarını sarsmak için istismar edilmesine karşı çıkmaktadır.
- Kıbrıs meselesinde de İngiliz yaklaşımına uygun olarak hareket etmektedir. Nitekim İngiltere, Annan Planı'nın devreye girmesi halinde oluşacak ortamdan da siyâsî dehâsına güvenerek kârlı çıkacağını düşünmektedir. Nitekim Özkök 13.04.2004'te yaptığı açıklamada şöyle diyordu: *"Annan Planı'na bir bütün olarak bakıldığında, olumlu yönlerinin yanında bazı isteklerimizin karşılanamadığı ve planın uygulanmasında ciddi sorunların çıkabilme olasılığının da bulunduğunu söyleyebiliriz."*
- Denktaş'ın tasfiyesi ise ordunun hoşuna gitsin yada gitmesin kaçınılmazdı. Nitekim Amerika ve AKP Hükümeti, CTP lideri Mehmet Ali Talat'ı yerleştirmek için yoğun bir çaba sarf etti ve Denktaş Nisan 2005'te yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerine aday olmaktan imtina etti.
- Ordu'nun Irak'a bakışı, toprak bütünlüğü temeline dayanmakta ve Kuzey Irak'ta kurulabilecek federal, otonom veya yarı-bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasını ölümcül darbe olarak algılamaktadır. Talabani'nin Irak devlet başkanlığına getirilmesi, Amerikan-İngiliz muvafakatiyle olmuştur. İngiltere, bu durumdan azami derecede istifade edebileceğine dair duyduğu özgüvenden dolayı onun devlet başkanlığını desteklemiştir. Ordu için aslanan Irak'ın bütünlüğüdür, yoksa başkanının Kürt olması değildir. Nitekim Özkök, 26.03.2003'te Diyarbakır'da yaptığı açıklamada şöyle diyordu: *"Irak'ın toprak bütünlüğü ve petrol kaynaklarının Irak halkının tamamına ait olması bilindiği üzere her zaman ifade edegeldiğimiz dış politikamızdır."* 1 Mart Tezkeresi'nin reddedilmesi ise Amerika'nın orduyu sıkıştırmak üzere kullandığı taktik bir adımdı ve özellikle Wolfowitz'in şiddetli eleştirileriyle başlayan baskılar uzun bir süre istismar edildi ve şimdi bile edilmektedir.
- MGK, ordunun siyâsî faaliyetlerini üzerinden yürüttüğü legal bir kurumdur. Bununla birlikte "devlet sırrı" kapsamında siyâsî yetkililerin erişemediği illegal yapılanmaları da vardır. MGK, sanılanın aksine ayda bir toplanan bir toplantının ismi değildir. Bilakis güçlü ve organize bir yapılanmadır ve bünyesinde Türkiye'yi tüm boyutlarıyla izlenip analiz eden, hatta çeşitli birimlere emirler yağdırıp bilgiler talep eden birimler vardır. Her ne kadar 2003 yılında çıkarılan 7. AB Uyum Paketi çerçevesinde bunların ortadan kaldırıldığı veya kısıtlandığı iddia edilse de, Cumhuriyetin kuruluşu sırasında şekillendirilmiş ordunun temel misyonunun zedelenmesi zayıf bir ihtimâldir. Nitekim ordu, kendisini sadece ülkenin iç ve dış güvenliğini sağlayan bir kurum olarak değil, Cumhuriyetin bekçisi olarak tanımlamaktadır.

- Eski Donanma Komutanı İlhami Erdil ile Eski MGK Sekreteri Tuncer Kılınç hakkında açılan davaların, ordunun imajını zedelediği doğrudur. Bununla birlikte yansıttığı görüntü açısından ordunun aleyhine değildir. Çünkü bu davalar ile ordu üzerindeki şaibeler kişiselleştirilmekte ve ordunun, gücünü yasal ve anayasal yetkilerden aldığı imajını tazelemektedir.
- Özal'ın kardeşi tarafından Özkök'ün görev süresinin uzatılmasından bahsedilmesi ise, Özkök'e nazaran daha şahin olarak tanınan Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt'ı kaydırmak içindir. Nitekim Özkök'ün görev süresi 2006'da sona erecek ve yerine Büyükanıt gelecektir. 2007 yılında emekli olacak olan Büyükanıt'tan sonra da Özkök'e yakınlığı ile bilinen şimdiki 1. Ordu Komutanı Orgeneral İlker Başbuğ gelecektir. Özkök'ün görev süresinin bir yıl uzatılması halinde Büyükanıt, 2006 yılında emekli edilmiş olacaktır.

Türkiye'de ordu kurumu çok karmaşık, gizli ve çekişmeli bir yapıdadır. İngilizlerin tasarladığı terfi sistemi oldukça hassas kaideler içermektedir. Sahih 'Akîde'den kaynaklanan aydın bir bakış ile hayata bakılmadığı, bu temelde bir hayat gâyesi bulunmadığı sürece çeşitli ve şiddetli çekişmelerinin onları birbirlerine düşürmesi ve aralarındaki çatışmasının sürekli varlığını koruması kaçınılmazdır. Nitekim Allah ^[Subhânehu ve Te'âlâ] şöyle buyurmuştur:

Onlar müstahkem şehirlerde veya siperler arkasında bulunmaksızın sizinle toplu halde savaşırlar. Kendi aralarındaki savaşları ise daha çetindir. Sen onları bir bütün sanırsın, oysa kalpleri darmadağındır. Bu, onların akletmeyen bir topluluk olmasından dolayıdır. [el-Haşr 14]

Her ne kadar ordunun öğretim ve terfi sistemi, Amerikan yanlılarının yükselmesine elverişli olmasa da, general düzeyine yükselmiş bazı Amerikan yanlıları geçmişte var olmuştur. Bununla birlikte sürekli değişik üsluplar ile tasfiye edilmişlerdir. Özellikle önceki Genelkurmay Başkanı Kıvrıkoğlu'nun Özkök'ten nefret ettiği ve yerini ona teslim etmeden önce tasfiye etmeye çalıştığına ilişkin yorumlar doğru olsa bile Özkök'ün, yükselmesini engelleyecek çok ciddi bir tehdit oluşturmadığı için Genelkurmay Başkanı olabildiği söylenebilir.

Sonuç olarak ordunun İngiliz vasfı değişmemiştir. Amerika orduya nüfuzunu ancak cüz'i derecede sızdırabilmiştir. Özkök ve tâifesi ile diğerleri arasındaki fark sadece bir üslup farkıdır. Nitekim Özkök 23.08.2004'te şöyle dedi: *"Askerler üniformaları gibi felsefi görüşleri bakımından da tek tip olmak zorundadır. Bu aklın, tarihi olgunun ve ulusun onayladığı Atatürk milliyetçiliği yoludur. Hiçbir TSK mensubu için bunun ne sağında, ne solunda, ne üstünde veya altında hiçbir felsefi görüş düşünülemez."*

10.11.2005 tarihli konuşmasında da şöyle dedi: *"Atatürk'ün düşünceleri, onun devrim ve ilkeleri zamanın gerisinde kalmış, şekilsel, dogmatik ve statükocu değil, aksine içinde bulunduğumuz yüzyılın özellikleriyle son derece uyumlu ve pragmatiktir."*

H. 09 Zilka'de 1426

M. 08 Aralık 2005